

KEDİLİ ATÖLYE

SERAMİK ÇAMURU MUCİZESİ

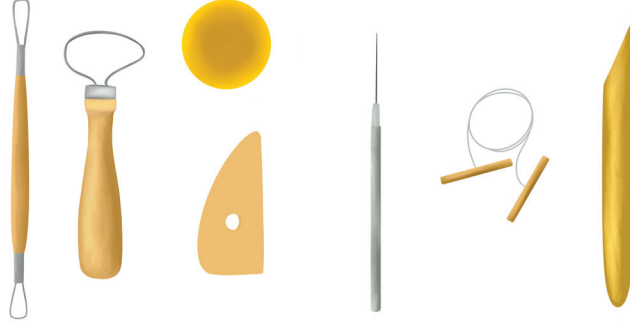
HURİ AYKUT ÜLKER

İllüstratör: SİBEL CEYLAN SUBAY

DURMA
sanat

haga

Bu masal kitabı **DURMA** *sanat* ve **Türk Seramik Derneği**'nin katkılarıyla hazırlanmıştır.

Yazar: Huri Aykut Ülker

İllüstratör: Sibel Ceylan Subay

Kitabın Kahramanı: Ada Aydemir

Editör: Fatma Batukan Belge

Grafik Tasarım: Engin Çakır

ISBN No: 978-625-00-0648-1

Baskıya Hazırlık: Photo Graphica Network - www.photographica.com.tr

Baskı: Rota Ofset / Bursa - www.rotabarisci.com.tr

Tüm hakları Saklıdır. ©

Mustafa Kemal Atatürk'ün çocuklara hediye ettiđi 23 Nisan Çocuk ve
Gençlik Bayramı'nın 100. yılını hep birlikte kutluyoruz.
Çocuklar geleceğimize.

DURMA
sanat

Ada o gün ilk defa bir seramik atölyesi görecekti. Daha önce sadece televizyonda seramikle ilgili bir belgesel seyretmişti.

“Hadi Güz ben gidiyorum, bugün seramik yapmayı öğreneceğim bay bay” diyerek köpeğine el salladı. Kaplumbağa Şakir ise sabah verdiği marulları yemekle meşguldü. Ada’nın gittiğinin farkına bile varmadı.

Gideceği atölyenin ismi “KEDİLİ ATÖLYE”, çünkü sahibinin evde Yumak ve Kartopu adında iki kedisi ve atölyenin bahçesinde de 12 kedisi vardı. Ada düşündü, neşeyle gülümsedi, acaba kediler de seramik yapar mı?

Seramik öğretmeni atölyenin kapısını açarken “Hoş geldin ADAcığım dedi. Ada merakla içeri girdi. Etrafta seramik tabaklar, raflarda vazolar, bardaklar, fincanlar vardı. Sonradan seramik fırını olduğunu öğrendiği kocaman bir makine de tam girişin yanındaki odada duruyordu. İçeri doğru ilerleyince salonun ortasında beyaz mermer bir masa ve etrafında sandalyeler gördü.

“İşte” dedi öğretmeni, “Burada birlikte çalışacağız”. İki tane önlük getirdi. Daha küçük olanı Ada’ya verdi. “Çamura şekil verirken giysilerimiz kirlenmesin” dedi. Sonra sandalyelerine oturup ellerine birer parça çamur aldılar. Çamur yumuşak ve hafif nemliydi. Çok değişik bir kokusu vardı; düşündü, düşündü, bir daha derince kokladı. Bunu fark eden evin kedilerinden Kartopu bir atlayışta masanın üstüne çıkıp Ada’nın elindeki çamuru koklamaya başladı.

Ada tam da o anda çamur kokusunun neye benzediğini hatırladı: Yağmurdan sonra yayılan ıslak, yapraksı toprak kokusu gibi taptaze ve güzeldi. Öğretmeni Ada’ya sordu; “Adacığım acaba insanlar ilk defa çamurdan seramik yapmayı nasıl keşfetti?” Ada dudağını bükerek gülümsedi “Bilmem”. Öğretmeni “o zaman anlatayım” diyerek anlatmaya başladı. “Ama anlatırken parmaklarımız da çalışmaya devam etsin” dedi ve yeniden Ada’ya bir parça çamur verdi; bir parça da kendine alarak elinde şekillendirmeye başladı.

Ve masal başladı;
Evvel zaman içinde binlerce,
on binlerce yıl önce insanlar
doğada kabile olarak yaşarmış.
Bugünkü gibi evler, arabalar,
alışveriş merkezleri yokmuş.

İnsanlar ihtiyaç duydukları her
şeyi doğada arayıp buluyor ve
topluyorlarmış.

Öyle yemek pişirmek için
ocak, yiyecekleri saklamak için
buzdolapları filan da yokmuş.
Topladıklarını hemen yiyip
bitirirlermiş. Bitirmezlerse
bozulup kokuşurmuş. Zaten
saklasalar yemek kokularını
duyan vahşi hayvanlar,
yemekleri yemeğe gelir ve
onlara da zarar verebilir
diye korkarlarmış. O vahşi
hayvanlardan korunmak için,
gece olunca kocaman bir ateş
yakarlarmış. Ve ateşin etrafında

toplanıp o gün ne buldularsa paylaşarak yiyip, yine ateşin etrafında uykuya dalarlarmış. Birkaç nöbetçi de sabaha kadar hiç uyumadan başlarında bekleyip onları korurmuş.

Sabah olunca yeniden yola çıkıp doğadan yenebilecek şeyleri toplamak için, ağaç dallarını, saz kamışları örerek sepet yaparlar, içini de topladıkları, deliklerden düşmesin diye büyük yapraklarla kaplarlarmış.

Çocuklar da onlarla birlikte yiyecek aramaya, su aramaya çıkarmış, anne babaları böyle öğretmiş onlara... Kabilenin büyükleri ve en yaşlı tontonları bir okul gibi her şeyi çocuklara anlatır, gösterirmiş.

“Adacığım, bizim masal kahramanımızın adı Haga, o da senin yaşlarında, senin gibi öğrenmeyi seven bir kız çocuğu” dedi öğretmeni...

O gün kabile yola çıkarken Haga da annesi ve diğer arkadaşlarıyla birlikte sepetlerini alıp yola çıkmış. Babalar ve dedeler ise mızraklarını, oklarını alıp avlanmak için yola çıkmışlar. Bir kısım kabile üyeleri de yaşadıkları yerde kalıp küçük çocukları ve yaşlı tontonları korumak için beklemişler. Eskiden insanlar için hava durumunu bilmek, tahmin etmek çok önemliymiş. Bunun için doğayı ve hayvanların davranışlarını iyi gözlemlemek gerekirmiş.

Mesela gökyüzü yeşil renk olursa fırtına çıkacak demekmiş. Salyangozlar ağaçların tepelerine çıkarsa çok yağmur yağacak hatta sel olabilir demekmiş. Cırcır böceklerinin ötme sayısı havanın ne kadar sıcak olacağını gösterirmiş. Ağaçlar çiçek açmazsa o yaz çok sıcak ve kurak geçermiş. İşte kabilenin yaşlı tontonları uzun ömürleri boyunca

hep bunları gözlemlemiş ve artık hava durumunu çok iyi tahmin eder olmuşlar. Tontonlar yiyecek arayanların dönmesini beklerken aralarında konuşmuşlar. Biri demiş ki, “Leylekler de erken geldi”. Diğerleri “Uzun süredir yağmur da yağmadı”, “Kırlangıçlar da erken geldiler”, “Cırcır böceklerinin sesinden gece uyumak da zor” diye kendi aralarında konuşmuşlar.

Birbirlerine bakıp endişeyle “Sanırım bu yaz kurak ve çok sıcak olacak, bunu diğer kabile üyelerine söyleyelim, tedbirli olmak ve hazırlık yapmak lazım” demişler. Ve gece olup ateş yakılınca, doğada yaptıkları gözlemlerden bahsedip, düşüncelerini ateşin etrafında toplanan kabileye anlatmışlar. “Su kaynakları kuruyabilir,

beslenmek için yiyecek bulmak zorlaşabilir” demişler. Haha da diğer çocuklar gibi heyecan ve merakla tonton yaşlıları dinliyormuş. Tüm kabile düşünceli ve endişeli, aralarında konuşmaya başlamış. Ne yapabilirler? Nasıl hazırlanmaları lazım? Fikirler üretmeye başlamışlar. “En zoru da uzak yerlerden su getirmek olacak” diye düşünmüşler.

Aradan zaman geçmiş ve tam da köyün ak saçlı yaşlı tontonlarının söylediği gibi çok sıcak bir yaz başlamış. Sanki gökyüzünde iki güneş var gibiymiş. Sıcaktan kuşlar daha serin yerlere göçmüş. Hayvanlar mağaraların içine ya da toprak altına saklanmış. Balıklar denizlerin, nehirlerin en derin yerlerine kaçmış. Toprağa ekilen tohumlar

daha filiz olmadan kuruyormuş. Akan derelerde sular çok azalmış. Sıcak ve kuraklık yüzünden yiyecek ve su bulmak zorlaşmış. Araştırmaya giden ekipler günlerce elleri boş dönmüş. Çocukların bile sesi çıkmıyormuş. Susuzluk ve açlıktan herkes sessizleşmiş. Su ve yiyecek aramak için yola çıkanlar ne avlayacak bir kuş, bir balık ne de ağaçlarda meyveler bulabiliyormuş. Her seferinde biraz daha az yiyecek ve suyla dönüyorlarmış. En zoru da suyu taşımakmış. Suyu taşımak için daha büyük kaplar oluşturmak gerekirmiş. Bir araya geldiklerinde birlikte düşünüyor ve fikirler üretiyorlarmış. Giderek umutları azalmış.

Haga'nın da morali çok bozukmuş. Tüm neşesi kaçmış ve kendini üzgün, mutsuz hissediyormuş. Zaten açlık ve susuzluktan arkadaşlarıyla oynayacak gücü bile kalmamış. Can sıkıntısıyla suyu çekilen derenin kenarına gidip bir ağacın altına oturduğunda, "Zavallı ağaç" diye düşünmüş, "ne güzel çiçek açardı, dallarında kuşlar cıvıldar, arılar vızıldardı; oysa şimdi ne sessiz burası."

Nefes almak bile zormuş, sıcaklar her şeyi değiştirmiş. Bu derede de su bitmiş, sadece vıcık vıcık bir balçık kalmış. Haga "Yarın su ve yiyecek bulmak için daha da uzak yerlere gitmemiz gerekecek" diye düşünmüş.

"İyi ama suyu o kadar uzaktan getirirken dökmeden, eksiltmeden nasıl taşınabilir? Meyve sebze taşımak için örgü sepetler ve dibine serdikleri yaprakların arasından su kolayca süzülür, aynı parmaklarının arasından süzülmesi gibi..." Haga bunları düşünürken, farkında olmadan suyu çekilen derenin kenarında ortaya çıkan çamurla elleriyle oynamaya başlamış. Ve oynarken, çamur parçası yavaş yavaş bir kaseye benzemeye başlamış.

“İşte Adacığım, tam da böyle avucumuza aldığımız çamur gibi... Parmaklarımızı bastırınca çamurda izi kalıyor, bir dal parçası, bir yaprak bastırırsak onların da izi kalıyor. Çünkü çamurun en önemli özelliklerinden biri iz saklamasıdır. Parmağını bastır çamura, izi kalır. Bir ağaç dalı, bir yaprak bastır çamura, izi kalır. Bazı hayvanlar çamurun içinde öldüklerinde çamur binlerce yıl bu izi saklar; sonra bu iz bulunur, buna fosil denir.” Bunları anlatırken bir yandan da çamura baş parmağını bastırıp avucunun içinde yavaş yavaş çevirerek şekil vermeye başladı. Çamur parçası yavaş yavaş kaseye benzemeye başladı. Öğretmeni elleriyle şekillendirdiği bu çamur kasenin içine su koydu ve Ada’ya gösterdi “Bak bir damla bile akıyor. İşte kilin bir özelliği de budur, su geçirmez. Böylece suyu akıtmadan, dökmeden taşımak mümkün olur.

Masalımıza dönecek olursak; Ağacın dibinde çamurla oynayan Haga’nın birden yüzünde bir gülümseme belirmiş. Bu yıl erken gelen kırlangıçlar gelir gelmez yuvalarını yapmaya başlamışlar. Meraklı bir kaşif gibi heyecanla onları izleyen Haga, yuvalarını etraftan topladıkları dal parçaları, çalı, çırpı ve üzerine de çamur sıvayarak yaptıklarını hatırlamış. “Aylarca yağmura,

rüzgara dayanan bu yuvalar gibi biz de sepetlerimizi kaplayabiliriz” diye düşünmüş, “Böylece sepetler daha çok su taşımak için güçlenebilir” demiş kendi kendine... Hemen köye dönüp bu düşüncesini tüm kabileye anlatmış. Daha önce yiyecek taşımak için yaptıkları sepetlerin içini dışını, altını üstünü dere kenarından getirdikleri çamurla kaplamışlar ve kurumaya bırakmışlar. Birkaç saat sonra şahane su kapları hazırmış. Hemen uzaktaki su kaynaklarına doğru yola çıkmışlar. Hazırladıkları bu özel sepetlerle herkese yetecek kadar su taşımışlar. Yaşlılar, bebekler, hayvanlar, hepsi kana kana su içmiş. Ektikleri tohumları sulamışlar, tohumlar yeniden filizlenmiş. Günden güne kabilenin eski neşesi tekrar yerine gelmeye başlamış.

Anneler çamurdan kolyeler, bilezikler yaparak süslenirken, çocuklar da kendilerine çamurdan oyuncaklar yapıyorlarmış. Çamuru mağara duvarına sürerek el izlerini çıkartıp resimler bile yapmışlar. Ama çamurdan yaptıkları her şey, ya çok sıcaktan kuruyarak bir zaman sonra tekrar toprak oluyor ya da yağmurlarla ıslanıp yeniden çamura dönüyormuş. Ama yine de tüm kabile her gün yeniden yeniden kaplarını, eşyalarını yapıyor, çocuklar da oyuncaklarını şekillendiriyormuş.

Her akşam büyük ateşin etrafında toplandıklarında yemek yedikten sonra su içip uyurlarmış. Gecelerden bir gece bizim kahramanımız Haga, çamur kasesinden suyunu da içtikten sonra “Amaaan yarın yenisini yaparım” deyip kasesini ateşin tam ortasına fırlatmış. Çamur kase döne döne tam da ateşin ortasına düşmüş. Harıl harıl yanan ateş sabaha kadar çamur kaseyi pişirmiş, Haga da mışıl mışıl uyumuş.

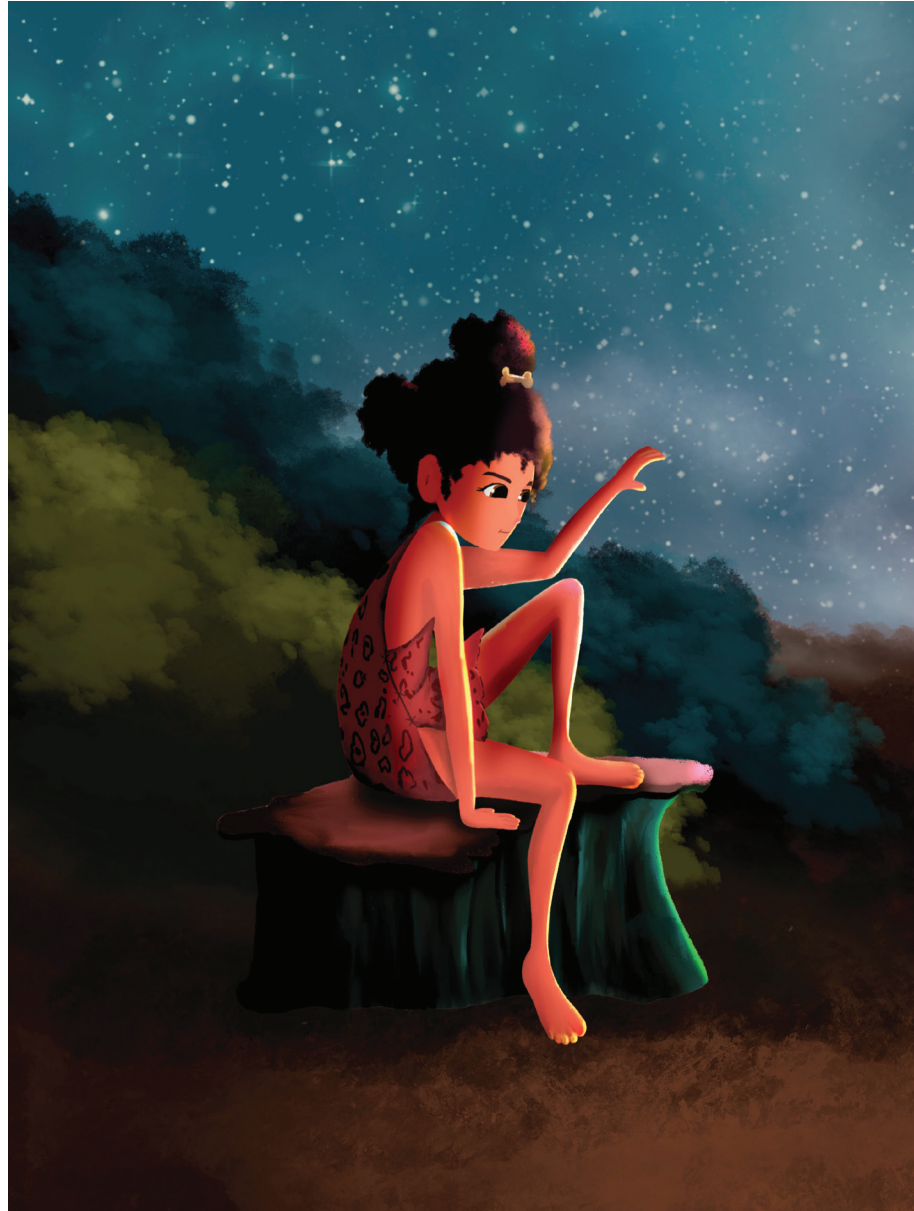
Sabahın ilk ışıklarıyla herkes uyanırken Haga da uyanmış. Esneye gerine gözlerini önce masmavi gökyüzüne, sonra pırl pırl parlayan güneşe çevirmiş. Sonra da bakışlarını yavaşça aşağı doğru indirirken sönmüş ve dumanı tütmede olan küllerin içinde bir şey fark etmiş. Büyük bir merakla yerinden kalkıp küllerin arasındaki şeyi ellerine almış. Bu dün gece ateşin ortasına attığı çamur kaseymiş. Ama çok değişmiş, rengi açılmış, sertleşmiş, kuvvetli ve dayanıklı hale gelmiş. Elleriyle parçalamak istemiş ama o kadar sağlammış ki hiçbir şey olmamış. Hızla yere atmış yine hiçbir şey olmamış. İçine su koymuş, su hiçbir yerinden sızmamış. Elleri ile kaseyi başının üstüne kaldırıp sevinç ve neşe içinde çığlıklar atarak koşturaya başlamış. Neşeli kahkahalarla “Buldum, ben buldum, bakın şuna” diye bağırıp herkese

elindeki kaseyi göstermiş.
Sonra da heyecanlı heyecanlı
nasıl olduğunu, nasıl yaptığını
ve ateşin çamuru nasıl seramik
haline getirdiğini anlatmış.

Tüm kabile onu kucaklamış,
arkadaşları onu kucaklayıp hop
hop hoplatmışlar. Ve o günden
sonra tüm insanlar çamura şekil
verip, onu süsleyip kap kacak,
oyuncak, ev eşyası ve takı gibi
pek çok ürün yapıp pişirerek
seramik haline getirmiş ve
dayanıklı olmasını sağlamışlar.
Hep birlikte mutluluk içinde
yaşamaya devam etmişler.

“İşte Adacığım; bugün arkeolojik
kazılarda çıkan bu eserleri
arkeoloji müzelerinde görmek
mümkün. Ne dersin seninle
arkeoloji müzesini gezmeye
de gidelim mi bir gün? Bakalım
çocuklar nasıl oyuncaklar

yapmış? Ve çamurdan çağlar boyu neler yapılmış?”

Ada, elinde yaptığı ve süslediği çamur kase ile kedili atölyeden ayrılırken Haga'yı düşündü: Acaba Haga'nın kasesi nasıl olmuştu? Acaba müzei gezerken onun yaptığı kaseyle karşılaşacak mıydı?

Tüm bu meraklı düşüncelerle, öğretmenine el sallayıp yaptığı ilk çamur kaseyi annesine göstermek için heyecanla eve doğru yola çıktı.

Tekrar başka bir derste buluşmak üzere ayrılırken, gün boyu konuştukları ve yaptıklarını düşünüp bir sonraki buluşmayı heyecanla beklediklerini fark ettiler.

Çocuklar, inanın çocuklar... Siz bizim ışığınızsınız. Sanat sizin ışık
kaynağınız olacak. Sanat size eşlik etsin.

PROF. ATEŞ ARCASOY

Bu kitabı, yazılmasına ilham olan seramik uzmanı, kıymetli
öğretmenim "Prof. Ateş Arcasoy" hocama ithaf ediyorum.

HURİ AYKUT ÜLKER

